

Høringssvar fra Fagforbundet vedrørende forslag til sterkere rettighetsfesting av ordningen med brukerstyret personlig assistanse (BPA)

Fagforbundet vil innledningsvis gi uttrykk for at vi ser positiv på ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA), som gir brukerne mulighet til å leve et mer selvstendig liv og som fremmer deltakelse i samfunnet.

Ordningen sikrer kvaliteter i omsorgstilbudet som gjør at brukerne i større grad får et tilpasset og fleksibelt tjenestetilbud. Vår oppfatning er imidlertid at dette burde komme flere til del, og ikke forbeholdes noen få i en privatisert løsning.

Vi har ved en rekke anledninger påpekt at det er behov for økt vektlegging av tilpassede tjenester med en tverrfaglig og bred tilnærming, hvor samspillet med den enkelte bruker er i sentrum. Slik det også er påpekt i St.meld.nr.25 (2005-2006) krever dette imidlertid løsninger knyttet til både en økning av kapasiteten og en heving av kompetansen.

Forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene for tjenesteyting etter lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene og etter lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. skal bidra til å sikre at personer som mottar pleie- og omsorgstjenester etter kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven får ivaretatt sine grunnleggende behov med respekt for det enkelte menneskets selvbestemmelsesrett, egenverd og livsførsel.

Det er imidlertid godt kjent at kommunenes omsorgstjenester verken har tilstrekkelige ressurser, eller er organisert slik brukernes behov og kravene til tjenestekvalitet tilsier. Vi mener en sterkere rettighetsfesting og utvidelse av målgruppen uten økonomisk kompensasjon vil forsterke disse problemene, og føre til urimelige forskjeller i tjenestetilbudet. Vi kan derfor ikke se at en sterkere rettighetsfesting vil stimulere kommunene til å organisere den praktiske bistanden på nye måter, men mener dette i første rekke vil handle om å fordele knappe ressurser.

Det er derfor en åpenbar svakhet ved forslaget at det ikke er foretatt noen kostnadsberegning, eller vurdering av om en utvidelse av ordningen kan løses ved nye måter å organisere det offentlige tjenestetilbudet på. I den forbindelse vil vi peke på at det er naturlig å knytte utprøving av alternative organisasjonsformer for hjemmetjenester og brukarmedvirkning til kvalitetskommuneprosjektene.

BPA slik den i hovedsak er praktisert i dag, som en privatisert løsning, bør derfor fortsatt være et supplement til offentlige tjenester.

Fagforbundet er enige i at det ikke er grunnlag for å regulere BPA i en egen rettighetslov, og at en sterkere rettighetsfesting bør utformes på et mer generelt grunnlag i sosialtjenesteloven.

Vi mener det skal være opp til den enkelte kommune hvordan pleie- og omsorgstjenestene skal organiseres, at plikten til å yte og rettigheten til å få slike tjenester skal være et kommunalt ansvar. Vi er derfor også uenige i at brukeren selv skal velge arbeidsgivermodell.

Omfang og innhold i tjenestetilbudet

Fagforbundet er enig i at det lovfestes en rett til å kreve BPA for brukere som oppfyller vilkårene til ordningen, og som har et så omfattende tjenestebehov at dette kan organiseres som BPA.

Det bør videre være et krav at det er hensiktsmessig å organisere tjenestene som BPA, og det må dermed være brukernes forutsetning for å nyttiggjøre seg ordningen, og ikke alder eller type funksjonshemming, som legges til grunn for det skjønn som skal utøves i forbindelse med behandlingen av krav om BPA.

Vi ser at det kan være hensiktsmessig å sette en grense på 20 timer eller mer for at ordningen inntreffer, men mener at det fremdeles skal være kommunene, som etter en helhetlig vurdering av den enkeltes tjenestebehov, vedtar hvilke tjenester som skal ytes. Vi er derfor enige i at 20 t i så fall skal være veiledende.

Dette har sammenheng med at vi mener det er kommunene som skal ha ansvaret for å organisere tjenestetilbudet, og at BPA er en del av en helhetlig satsing på tjenester til personer med funksjonshemming sammen med andre hjemmehjelpstjenester, fysioterapi osv .

Vi vil i den forbindelse påpeke at ordningen ikke må omfatte medisinskfaglige oppgaver, som krever særskilt kompetanse og hvor utførelse, journalføring mv krever særskilt organisering, oppfølging og kontroll.

Utvidelse av BPA til personer som selv ikke er i stand til å ivareta arbeidslederansvaret

Begrepet *brukerstyrt* er knyttet til arbeidslederansvaret, og legger rammer for hvem som skal omfattes av ordningen. Det er Fagforbundets oppfatning at det må være en forutsetning at tjenestemottakeren selv er i stand til å forvalte arbeidslederansvaret.

Vi vil derfor gi uttrykk for at vi er kritiske til utvidelsen av målgruppen for dette, og mener at brukerstyringen ikke skal ivaretas av foreldre eller verger. Brukermedvirkning i slike sammenhenger må løses på andre måter i samsvar med bl.a. kvalitetsforskriftens krav til at kommunen skal utvikle rutiner for å ivareta medvirkning. Det kan således være fornuftig å innføre en ordning som skiller mellom de som har rett til å kreve BPA og de som kan kreve personlig assistent.

Det er videre en forutsetning fra vår side at det gjøres en avklaring av ansvarsforholdet mellom arbeidsleder og arbeidsgiver, og at begrepet brukerstyring ikke knyttes til arbeidsgiveransvaret. Erfaringen viser at arbeidslederansvaret i ordningen ikke tilfredsstiller aml krav til utøvelse av lederansvar, men i realiteten er en måte å organisere brukermedvirkning på.

Arbeidsgiveransvaret

Fagforbundet støtter ikke forslaget om at brukeren selv skal velge arbeidsgivermodell, og avviser at forskriften om husarbeid, tilsyn og pleie i private hjem skal regulere hvilke rettigheter arbeidstakere skal ha etter aml bestemmelser når det er brukerstyring som utøves.

FAGFORBUNDET

Vi mener hovedårsaken til at kostnaden ved BPA kan være lavere enn i kommunale tjenester, er dårligere lønns – pensjonsvilkår i private ordninger. Likevel vil kostnadene for det offentlige kunne bli større fordi de er kommunens ansvar å følge opp tjenesten både administrativt, avtalemessig, faglig og mht oppfyllelse av aml krav.

Vi vil understreke at det er et dilemma at sterkere rettigheter for noen fører til svakere rettigheter for andre. I dette tilfelle den interessen motsetning som ligger i at ordningen fører til reduserte rettigheter og forutsigbarhet for arbeidstakere, herunder aml krav.

Det er et paradoks at det foreslås ordninger betalt av det offentlige, som ikke stiller krav til lønns- og arbeidsvilkårene for de ansatte samtidig som det stilles større krav til f.eks. egen forsørgelse og sammenhengen mellom inntekt og pensjon, og nedlegges et betydelig arbeid for å hindre utstøting fra arbeidslivet.

De ansatte i BPA har i realiteten et svekket stillingsvern, ved at arbeidsforholdet er knyttet til den enkelte bruker og at objektive kriterier tilsidesettes både ved ansettelse og oppsigelse.

Muligheten for innflytelse og tilrettelegging av egen arbeidssituasjon synker proporsjonalt med graden av fleksibilitet.

Arbeid i private hjem gir særskilte utfordringer mht HMS, herunder belastninger, vold og trusler om vold og tilrettelegging av arbeidet.

Der verge eller bruker utøver brukerstyring i eget hjem viser departementet til at det er forskriften om husarbeid, tilsyn og pleie i privat arbeidsgivers hjem som regulerer hvilke deler av aml som gjelder. Vi er uenige i dette, men påpeker at dette gir reduserte rettigheter for ansatte.

De ansatte i de private ordningene har ikke tariffavtale eller forsikrings- og pensjonsordning, og det stilles heller ikke krav til slike ordninger.

BPA fremmer bruk av uønskede ansettelsesforhold som deltid, midlertidige ansettelser og oppdragavtaler og fremmer ikke likestilling.

I den forbindelse vil vi peke på at det ikke er gjort noen likestillingsvurdering av forslaget, selv om både forslaget og ordningen BPA har et åpenbart kjønnsperspektiv.

Vi finner det oppsiktsvekkende at departementet foreslår at det er brukeren som skal velge arbeidsgivermodell uten at det er gjort en avveining av disse forholdene.